

Stratégia podpory rozvoja dobrovoľníctva obce Gemerská Hôrka

Príprava: Mgr. Miroslava Langerová, PhD.

Obdobie stratégie: 2022– 2026

V Košiciach, 1.10. 2021

OBSAH

Úvod

1. Vymedzenie základných pojmov
2. Analytická časť
3. Stratégia podpory rozvoja dobrovoľníctva na území obce
Gemerská Hôrka

Záver

Úvod

Dobrovoľníctvo je spoločenský fenomén. V Košickom kraji o to významnejší, že Košice boli v roku 2019 Európskym hlavným mestom dobrovoľníctva. Práve z pozície kraja, ktorom v nedávnej minulosti rezonoval titul v tejto téme, je možnosť tvorby stratégií a naklonenie si pozitívnej spätnej väzby, či tvorby verejných politík o to vhodnejšia a reálnejšia.

Dobrovoľníctvo sa dotýka celej našej spoločnosti. Mladým ľuďom dodáva potrebnú prax, skúsenosti, či zručnosti. Ľuďom v zrelom veku dodáva potrebný pocit zadosťučinenia, keď samotný pracovný proces neprináša naplnenie, seniorom dodáva pocit vážnosti a dôležitosti, či užitočnosti.

Dobrovoľníctvo sa okrem rôznych cieľových skupín nachádza aj v rôznych sférach. Samotné krajské mesto Košice sú dennodenne svedkom dobrovoľníctva v environmentálnej, sociálnej, kultúrnej, či športovej oblasti.

Gemerská Hôrka je jednou z najobľúbenejších obcí na Gemeri pre svoju bohatú sieť rôznych cyklistických trás po celom Gemeri. Okrem toho v tejto obci žije rómska komunita, ktorá je v blízkosti penziónu Skalná Ruža, ktorý je najznámejším ubytovacím zariadením v okolí. Toto zariadenie malo pre rozvoj regiónu veľa dobrých nápadov, avšak majiteľka je dôchodkyňa so zdravotnými problémami a preto je veľmi potrebná v tejto oblasti aj pomoc dobrovoľníkov.

O tom, že podpora dobrovoľníctva je reálna na celom Slovensku, svedčia aj tieto fakty:

- V roku 2011 bol prijatý zákon NR SR č. 406/2011 Z.z. o dobrovoľníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- Vláda SR vo svojom programovom vyhlásení v roku 2012 uviedla zámer podporovať rozvoj dobrovoľníctva.
- V roku 2013 bol v nadväznosti na Uznesenie vlády SR č. 68, bod C.15 navrhnutý Program podpory dobrovoľníctva a dobrovoľníckych centier
- V uznesení vlády sú definované nasledujúce oblasti podpory rozvoja dobrovoľníctva na Slovensku:
  1. Dobrovoľníctvo ako súčasť celoživotného vzdelávania
  2. Podpora inkluzívneho dobrovoľníctva
  3. Jednotný záchranný systém postavený na spolupráci profesionálov a dobrovoľníkov

4. Výskum dobrovoľníctva
5. Infraštruktúra dobrovoľníctva
6. Propagácia a osveta v oblasti dobrovoľníctva

Jasným trendom v dobrovoľníctve, ktorý predpovedajú viacerí odborníci, je nejednoznačnosť dobrovoľníctva a jeho vlastné definície v rôznych oblastiach sveta. Znamená to, že dobrovoľníctvo sa podľa mentality, štruktúry obyvateľstva či aktivít vykonávaných na danom území, môže vnímať odlišne. Aj z toho dôvodu je potrebné vytvorenie stratégie, aby sme v tejto obci vnímali dobrovoľníctvo rovnako a spoločnými silami sa dokázali pričiniť o jeho rozvoj.

1. Vymedzenie základných pojmov

Teoretickejšia časť stratégie nie je zbytočne rozsiahla, definuje iba najzákladnejšie pojmy, ktoré sa týkajú oblasti environmentálneho a sociálneho dobrovoľníctva. Je potrebná z toho dôvodu, aby sme v praktickej časti stratégie jednotne chápali pojmy súvisiace s dobrovoľníctvom a environmentálnou oblasťou.

Za **dobrovoľníctvo** sa vo všeobecnosti považuje neplatená, uvedomelá činnosť, ktorá je vykonávaná z vlastnej vôle, v prospech druhých ľudí, zvierat, v prospech životného prostredia, alebo svojej komunity.

Dobrovoľník je človek, ktorý bez nároku na finančnú odmenu venuje svoj čas, svoje schopnosti, vedomosti, energiu v prospech iných ľudí alebo spoločnosti.

Neformálne dobrovoľníctvo je neplatená pomoc jednotlivca susedom, kamarátom, obci, prírode. Je vykonávaná spontánne, často aj ako voľno časová aktivita. Zvyčajne má vzájomne prospešný charakter. Ide však iba o individuálne aktivity, ktoré nie sú nijak formálne zastrešené.

Formálne dobrovoľníctvo je naproti tomu organizovaná neplatená práca prostredníctvom skupín, klubov, organizácií, ale aj orgánov samosprávy v prospech ostatných ľudí či spoločnosti. Ide jednorázové, ale aj pravidelne sa opakujúce aktivity, či podujatia, ktoré majú svojho organizátora.

Dobrovoľnícky program je označením pre komplex aktivít zameraných na riadenie dobrovoľníkov v konkrétnej organizácii, firme, komunite, či samospráve. Pozostáva najmä z týchto etáp:

- Zistenie potrieb v danej problematike, v ktorej sa dobrovoľnícky program ide realizovať.
- príprava programu na základe reálnych potrieb,
- nábor dobrovoľníkov,
- pohovor s dobrovoľníkom,
- príprava dobrovoľníka,
- vlastná dobrovoľnícka činnosť,

- hodnotenie programu.

Environmentálne aktivity sú také, ktoré dbajú na životné prostredie a jeho udržiavanie, či zlepšovanie podmienok životného prostredia: pôdy, vody, živočíchov, rastlín, či odstraňovanie odpadu a revitalizácia území.

Environmentálna výchova je výchova k sebavedomému a zdravého vzťahu žiaka k prírode a životnému prostrediu. Prostredníctvom formálnych aj neformálnych metód vzdelávania má za cieľ vychovať takých jedincov, ktorí sa správajú k životnému prostrediu zodpovedne, snažia sa o jeho udržateľnosť a rozvoj.

Výchova k dobrovoľníctvu je forma vzdelávania, pri ktorej je možné praktickými ukázkami dobrovoľníckych činností ukázať žiakom dobrovoľníctvo a jeho oblasti, pričom sa v budúcnosti môžu sami rozhodnúť, či sa dobrovoľníctvu budú venovať.

Štátny vzdelávací program je súbor predmetov a počtov povinne odučených hodín v danom predmete pre každý ročník základnej a strednej školy počas školského roka. Tento program je nemenný a rozsah týchto hodín v jednotlivých predmetoch si nesmie škola znižovať.

✓ **Školský vzdelávací program** súbor hodín v každom ročníku, ktorý si môže škola sama určiť, tým sa jednotlivé triedy v súčasnosti členia na počítačové, prírodovedné, matematické, športové a podobne. Každý ročník má určený rozsah hodín, ktoré je povinný zaplniť vyučovaním (nie je možné, aby ich nezaplnil), avšak je na rozhodnutí vedenia jednotlivej základnej školy, akými predmetmi doplní tento stav voliteľných hodín.

Sociálne dobrovoľníctvo je súborom tých dobrovoľníckych aktivít, ktoré sú upriamované priamo na ľudí, teda klientov, či poberateľov benefitov z práce dobrovoľníka. Môže ísť o dobrovoľníctvo v rôznych sociálnych zariadeniach, školách, ale taktiež aj terénne dobrovoľníctvo, či komunitné dobrovoľníctvo.

Seniorské dobrovoľníctvo je typ dobrovoľníctva, ktoré je realizované seniormi, teda ľuďmi nad 60 rokov veku. Môže ísť z ich strany o akýkoľvek druh aktivity, ktorou pomáhajú mestskej časti, organizáciám, školám, či iným inštitúciám nachádzajúcim sa v mestskej časti.

Vykonávať sa môže individuálne, alebo aj skupinovú formou v rámci organizovaných aktivít klubov dôchodcov.

2. Analytická časť

V tejto časti by sme chceli stručne zhrnúť výskum, ktorý sa v roku 2015 a v roku 2020 vykonával v celom Košickom kraji ako podnet na tvorbu stratégie podpory rozvoja dobrovoľníctva v celom Košickom kraji. Snáď najdôležitejšie je podotknúť:

- Formálnemu dobrovoľníctvu sa venujú najmä ľudia v meste a neformálnemu aj ľudia na vidieku.¹
- Do dobrovoľníctva sa viac ako z 50 % zapájajú najmä pracujúci ľudia, omnoho menej študenti a seniori.
- Najčastejší dôvod, prečo ľudia sú dobrovoľníci je fakt, že im to dáva pocit, že nie sú sebeckí.
- Za najväčšie bariéry dobrovoľníctva ľudia považujú dva aspekty a to nedostatok času a to, že ich nikto neoslovil s prosbou o pomoc.²

Záverom z tohto krajského výskumu z roku 2015 a v roku 2020 je:

„Do dobrovoľníckej práce, či už v rámci formálneho alebo neformálneho dobrovoľníctva bolo v roku 2015 posledných 12-tich mesiacoch zapojených 40,98% obyvateľov Košického kraja vo veku nad 15 rokov a v roku 2020 už tento počet stúpol na 67 %

U formálneho aj neformálneho dobrovoľníctva prevláda dlhodobejšie a pravidelnejšie angažovanie sa. Inak povedané, kto sa raz zapojí do dobrovoľníctva, dobrovoľníkom zostáva a vykonáva ho pravidelne. Vypovedá o tom aj veľmi nízky počet obyvateľov Košického kraja, ktorí prekážku v dobrovoľníctve „predchádzajúca zlá skúsenosť s dobrovoľníckou prácou“ zaradili na posledné miesta v rámci bariér dobrovoľníctva.“

---

¹ Fakt, že formálnemu dobrovoľníctvu sa viac venujú ľudia v meste, je jedným z pilierov, prečo potrebujeme stratégiu dobrovoľníctva. Chceme, aby naši obyvatelia nadobudli oprávnení pocit, že nám spoločne záleží na tom, aby formálne dobrovoľníctvo dostalo svoju hodnotu a aby vedeli obyvatelia, že si ich ako dobrovoľníkov všímame, vážime a počítame s nimi pri spoločnej starostlivosti o veci verejné.

² Práve na túto najväčšiu bariéru chce stratégia nadviazať a nájsť spôsob, aby mali obyvatelia mesta jednoznačne pocit, že ich o pomoc žiadame, že adresne o nich vieme a sme im vďační za každú pomoc. Chceme sa vyhnúť iba anonymným letákom, ale skôr osobnému kontaktu. Aby bolo zrejmé, že spolu s vedením mestskej časti si obyvatelia budujú svoje prostredie, vzťahy, komunitu.

K tomuto záveru môžeme doplniť iba toľko, že úroveň formálneho dobrovoľníctva sa za pár rokov výrazne zvýšila. Svedčí o tom aj fakt, že Košice mali titul Európskeho hlavného mesta dobrovoľníctva a teda ich kandidatúra bola úspešná.

V rámci východiskovej pozície obce Gemerská Hôrka, môžeme v tejto časti stratégie uviesť:

- Obec nepripravuje dobrovoľnícke programy pre rómsku komunitu nachádzajúcu sa v obci.
- V obci je penzión Skalná ruža, ktorý je výrazným prvkom celej obce. Taktiež patrí do siete rozprávok a aktivít Slimáka Kraska, ktorý je symbolom aj slovenského aj moravského krasu.
- Obec nemá na svojom území žiadne centrum, kde by sa mohli Rómovia stretávať, ani inštitút, ktorý by ich mohol vzdelávať a motivovať k dobrovoľníctvu, v teplejších mesiacoch máj – október sa však na aktivitách s dobrovoľníkmi stretávajú rómske deti v programe BBS vo vonkajších priestoroch pri lese nad obcou.
- Obec je dôležitým uzlom cyklistických trás, o ktoré sa však treba starať, revitalizovať ich, čistiť a udržiavať.
- Obec má plán po vyčistení a renovácii bývalého objektu odkaliska vytvoriť vyhliadkovú vežu
- Je potrebné aby sa v obci aj najbližších päť rokov dobrovoľníci venovali rómskym deťom. Taktiež je potrebné, aby obec vytvorila dobrovoľnícke programy pre prepojenie programu KREDO s cyklistickými zväzmi. Aby dobrovoľníci, ktorí majú záujem o čistenie turistických a cyklistických trás, tak nerobili len na základe vlastného uváženia, ale koordinovane.
- Taktiež ak má obec oficiálne zámer o vytvorenie vyhliadkovej veže, je potrebné, aby po uvoľnení opatrení sa konalo väčšie stretnutie ľudí z MAS, dobrovoľníkov, predstaviteľov obce, krajskej organizácie cestovného ruchu a aby sa stanovilo ako bude celá táto aktivita prebiehať a samozrejme, aktivity, do ktorých sa vedia zapojiť dobrovoľníci, by mali byť špecifikované, a my v DCKK radi pomôžeme pri koordinácii a ich napĺňaní aj spolu s rómskymi aj nerómskymi dobrovoľníkmi.

Na to, aby sa tento systém podarilo vytvoriť a cieľ stratégie naplniť, je potrebné, aby boli prepojené priame aktivity v teréne, s vhodným marketingom, spoluprácou so školami, firmami a organizáciami a vzdelávaním všetkých zainteresovaných partnerov, v tomto prípade najmä cykloobchodmi. Gemerská Hôrka má širokú spoluprácu s rôznymi základnými školami,

ktoré aj využívali produkt Kraska a teda môžu s vyššími ročníky pomôcť v obci aj s dobrovoľníckymi aktivitami.

3. STRATÉGIA PODPORY ROZVOJA DOBROVOĽNÍCTVA NA ÚZEMÍ OBCE GEMERSKÁ HORKA

Cieľom stratégie je navrhnuť systém podpory rozvoja dobrovoľníctva v obci Gemerská Hôrka v rokoch 2022 do 2026, teda na najbližších päť rokov s dôrazom na reálnu východiskovú situáciu.

Systém, ktorý na najbližších päť rokov navrhujeme, reflektuje aktuálny stav v oblasti dobrovoľníctva v obci.

- Vychovať obyvateľov obce, aby sa taktiež venovali dobrovoľníctvu. Keďže ide o obľúbenú obec, ktorú navštevujú turisti, je potrebné aby sa obyvatelia starali nielen o svoje predzáhradky a pozemky, ale taktiež o spoločné obecné priestory. Ako je to bežné vo viacerých obciach, čo sa týka predzáhradok, mohli by mať v obci súťaž o najkrajšiu predzáhradku, najkrajšiu veľkonočnú či vianočnú výzdobu a podobne.
- Podporovať obyvateľov obce k dobrovoľníckym aktivitám s rómskou komunitou. Ide o veľmi príjemnú komunitu, kde sme nastavili pravidelné aktivity a je potrebné, aby aj do budúcnosti boli podporovaní aj miestni obyvatelia, aby pokračovali v nastavených aktivitách. Aj v súčasnosti boli za dobrovoľníkov vybraní aj miestni ľudia, avšak koordinovali sme ich my. Od roku 2022 obec by mala myslieť na týchto dobrovoľníkov, oceniť ich za ich prácu, podporovať ich v aktivitách, ktoré si s komunitou vymyslia a dať im priestor na rozvoj dobrovoľníckych aktivít.
- Podporovať cyklistické zväzy, cyklistické obchody a cyklistické skupiny, aby chceli v tejto oblasti dobrovoľničiť. Jednak ich môže obec propagovať, jednak si môžu aj na turistických chodníkoch uvádzať značku, aký cyklistický oddiel sa stará o danú cyklistickú cestu, hlavne aby turisti, ktorí tu zavítajú neboli sklamaní z toho, v akom stave sa tieto trasy nachádzajú. Potom to vrhá negatívnu vizitku na celý Slovenský Kras alebo to stav cyklistických chodníkov na celom Slovensku, pokiaľ ide o turistov zo zahraničia, najmä z Maďarska, ktoré tu má prepojené cyklotrasy.
- Vytvoriť so seniormi systém seniorského dobrovoľníctva, ktoré by bolo založené najmä na komunitných aktivitách v prostredí ich domovov. Seniori môžu pomáhať aj s doučovaním rómskych detí, taktiež môžu vytvárať tvorivé predmety, zachovávať

kultúrne dedičstvo či tradície obce. Keďže ide o obec, ktorá víta množstvo turistov, mohli by tu dobrovoľníci spravovať napríklad dom tradícií, ktorý by odzrkadľoval tradície celého slovenského krasu.

Záver

Táto stratégia má za hlavný cieľ najmä na roky 2022 až 2026 stanoviť, že sa pravidelne v obci budú organizovať dobrovoľnícke podujatia a bude sa podporovať komunitné dobrovoľníctvo, seniorské dobrovoľníctvo a dobrovoľníctvo marginalizovaných skupín.

Gemerská Hôrka je jednou z obcí, ktoré spolu s Ochtinou a taktiež Slavošovcami môžu výrazne prispieť k zvýšenej zamestnanosti marginalizovaných skupín a k rozvoju služieb, ak by sa správne podporil cestovný ruch, ktorý už teraz nie je v týchto obciach malý.

Z toho dôvodu aj DCKK bude naďalej podporovať dobrovoľníctvo v tejto obci a najmä podporu tvorby nových cyklistických trás a udržiavanie už tých vytvorených.

„Projekt „Od BBS po KREDO“ je podporený z programu ACF Slovakia, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2014-2021. Správcom programu je Nadácia Ekopolis v partnerstve s Nadáciou otvorenej spoločnosti Bratislava a Karpatskou nadáciou“.